

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 • tālr. (+371)7388624 • fakss (+371)7388634 • e-pasts: tpkc@apollo.lv

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem
līguma noteikumiem

2006.gada 22.martā.

Nr.11 -lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2006.gada 21.februārī saņemts (...) (turpmāk – *Patērētājs*) iesniegums, kurā sniegta informācija par netaisnīgiem līguma noteikumiem starp SIA „ENKO” un *Patērētāju* noslēgtajā Būvuzņēmējliģumā Nr.(...) (turpmāk – *Līgums*).

PTAC saskaņā ar *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 25.panta ceturtās daļas 6.punkta noteikumiem ir uzsācis *Līguma* noteikumu izvērtēšanu un 2006.gada 9.marta vēstulē Nr.5 – 03/1648 – Š – 146 lūdzis SIA „ENKO” saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 62.panta pirmās daļas noteikumiem līdz 2006.gada 20.martam izteikt savu viedokli par *Līguma* noteikumu atbilstību *PTAL*. *PTAC* līdz šim nav saņēmis SIA „ENKO” viedokli par *Līguma* noteikumu atbilstību *PTAL* noteikumiem.

PTAC norāda, ka Saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu *Ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem.* Saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punktu *patērētāju tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi.*

Lai konstatētu, vai attiecīgais līguma noteikums ir apspriests, ir jāņem vērā *PTAL* 6.panta piektajā un septītajā daļā noteiktais. *PTAL* 6.panta septītās daļas noteikumi paredz, ka, ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka konkrētie līguma noteikumi ir apspriesti, tad tam ir šis apspriešanas fakts jāpierāda. Savukārt saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektajā daļā teikto *līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus.* Eiropas Kopienų 1993.gada 5.aprīļa direktīvas Nr.93/13/EEC Par netaisnīgiem līguma noteikumiem patērētāju līgumos (kuras normas ir iekļautas *Patērētāju tiesību aizsardzības likumā*) 3.panta otrajā daļā teikts, ka nosacījums vienmēr uzskatāms par neapspriestu, ja tas ir bijis sagatavots jau iepriekš un patērētājam līdz ar to nav bijusi iespēja ietekmēt šā nosacījuma saturu, īpaši tas ir iepriekš formulētu tipveida līgumu kontekstā. Tāpat arī *PTAC* norāda, ka *PTAL* izpratnē pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem, neizslēdz direktīvas piemērošanu (skat. Zadraks G. Netaisnīgu noteikumu direktīvas reforma. Likums un Tiesības, 2005.,4). Ja apspriešana ir formāla (piemēram, personas paraksts līgumā), tad to nedrīkstētu pieņemt kā apspriešanu *PTAL* izpratnē. Tā kā SIA „ENKO” nav *PTAC* sniedzis pierādījumus par *Līguma* noteikumu apspriešanas faktu ar *Patērētāju*, tad uzskatāms, ka *Līguma* noteikumi nav apspriesti ar *Patērētāju*;

*Līguma 6.7.2. un 6.7.3.punkta noteikumi paredz kārtību, kādā tiek risināti jautājumi vai problēmas, kas rodas darbu izpildes gaitā, tomēr PTAC norāda, ka minētie noteikumi nedrīkstētu patērētāju kavēt iesniegt prasījuma pieteikumu par līguma noteikumiem neatbilstošu pakalpojumu 2004.gada 23.marta Ministru kabineta noteikumu *Kārtība, kādā piesakāms patērētāja prasījuma pieteikums par līguma noteikumiem neatbilstošu precī vai pakalpojumu un organizējama preces vai pakalpojuma ekspertīze* (turpmāk – *Noteikumi*) noteiktajā kārtībā;*

Attiecībā uz *Līguma 7.1.punkta* noteikumiem, kas paredz būvuzņēmēja garantijas saistības, *PTAC* norāda, ka *PTAL 16.panta* pirmās daļas noteikumi paredz, ka garantija ir ražotāja, pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja apliecinājums, ka prece vai pakalpojums, vai to sastāvdaļa noteiktu laiku saglabās lietošanas īpašības, drošumu un izpildījumu un ražotājs, pārdevējs vai **pakalpojuma sniedzējs uzņemas papildu saistības, kas nav paredzētas šajā likumā un citos normatīvajos aktos.** Saskaņā ar šā panta piektās daļas noteikumiem vārda “garantija” vai cita līdzīgas nozīmes vārda lietošana ir aizliegta, ja tas neatbilst šā panta pirmās un otrās daļas noteikumiem. Tā kā *SIA „ENKO”* ar sniegto garantiju nav uzņēmis saistības papildus *PTAL 29.panta* noteikumiem, tad *7.1.1. un 7.1.2.punktos* uzņemtās saistības nav uzskatāmas par garantiju *PTAL 16.panta* izpratnē. Tāpat arī saskaņā ar *PTAL 16.panta* otrās daļas noteikumiem garantijā jānorāda, ka patērētājam ir noteiktas tiesības saskaņā ar normatīvajiem aktiem un ka garantija šīs tiesības neietekmē. Iepriekš minētais attiecas arī uz *7.3., 7.4., 7.5. un 7.7.punkta* noteikumiem;

Līguma 7.5.punktā paredzēts, ka, ja konstatēto būvniecības defektu novēršanai *Līguma 7.1.punktā* minēto garantiju ietvaros ir saistīta ar pasūtītāja pieprasījumu veikt citu iekārtu montāžu un papildus būvdarbus, tad pasūtītājam jāsedz šo iekārtu un būvniecības izstrādājumu tiešās izmaksas. *PTAC* norāda, ka gadījumā, ja patērētājam sniegts līguma noteikumiem neatbilstošs pakalpojums, pakalpojuma sniedzējs nav tiesīgs pieprasīt samaksu par neatbilstības līguma noteikumiem novēršanu, ja patērētājs izmanto savas *PTAL 29.pantā* noteiktās tiesības. Tādējādi izpildītājs varētu prasīt samaksu tikai par tiem darbiem, kas tiek veikti papildus defektu novēršanai. Ņemot vērā, ka no *Līguma 7.5.punkta* nav saprotams tas, vai patērētājam ir jāmaksā par to, ka pakalpojuma sniedzējs novērš pakalpojuma neatbilstību līguma noteikumiem, šis *Līguma* noteikums ir atzīstams par neskaidru. Savukārt saskaņā ar *PTAL 6.panta* otrās daļas noteikumiem neprecīzi un neskaidri līguma noteikumi ir tulkojami par labu patērētājam;

Līguma 8.3.punktā paredzēts, ka *Puses nes atbildību viena pret otru saskaņā ar šo līgumu, Latvijas Republikas Būvniecības likumu un būvnormatīviem, kā arī Latvijas Republikas Civillikumu.* *PTAC* norāda, ka gadījumā, ja līgums tiek noslēgts ar personu, kas atbilst *PTAL 1.panta 3.punktā* noteiktajai patērētāja definīcijai, būtu nepieciešams ielaut papildinājumu, ka puses nes atbildību arī saskaņā ar *PTAL* noteikumiem;

Attiecībā uz *Līguma 9.2.punkta* noteikumiem, kas nosaka patērētāja tiesības gadījumā, ja galvenais būvuzņēmējs nokavē *Līguma 2.1.punktā* noteikto būvdarbu gala nodošanas termiņu vairāk kā par 30 (trīsdesmit) kalendārajām dienām vienpusēji lauzt līgumu un saņemt no galvenā būvuzņēmēja kompensāciju par zaudējumiem, kas radušies līguma laušanas rezultātā *PTAC* norāda, ka *PTAL 30.panta* noteikumi paredz, ka, ja patērētājs nesāņem precī

līgumā noteiktajā termiņā vai ja pakalpojums no patērētāja neatkarīgu apstākļu dēļ nav izpildīts līgumā noteiktajā termiņā un patērētājs vairs nav ieinteresēts līguma izpildīšanā, patērētājam ir tiesības vienpusēji atkāpties no līguma, saņemt samaksāto priekšapmaksu un pieprasīt radīto zaudējumu atlīdzību, izņemot gadījumu, kad pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs ir rakstveidā vienojies ar patērētāju par termiņa nokavējumu. Tādējādi patērētājam *Līguma* 9.2.punktā minētajā gadījumā ir tiesības saņemt gan samaksāto priekšapmaksu, gan arī pieprasīt radīto zaudējumu atlīdzību;

Līguma 10.2.punkts nosaka, ka *Jebkurš strīds un domstarpība vai prasība, kas izriet no šī līguma, kas skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā neesamību, tiks galīgi izšķirts Rīgas Starptautiskajā Šķīrējtiesā Rīgā (vai tās tiesību pārņēmējātiesā, ja ir notikuši Latvijas likumdošanas aktu grozījumi), kuras spriedums būs galīgs un līgumslēdzējpusēm sasītošs. Šķīrējtiesā lieta tiks izskatīta trīs tiesnešu sastāvā, pamatojoties uz Latvijas materiālo un procesuālo tiesību normām un šķīrējtiesas reglamentu valsts valodā. Līguma* 10.3.punkta nosaka, ka *Ja kāda no līgumslēdzējpusēm ceļ prasību citā tiesā, šāda prasība noraidāma bez tās izskatīšanas pēc būtības vai pārsūtāma Rīgas Starptautiskajai Šķīrējtiesai. Tai pusei, kura ceļ prasību vai ierosina lietu citā tiesā, ir jāuzņemas visi tiesas izdevumi, kas radušies otrai pusei sakarā ar lietas pārsūtīšanu uz Rīgas starptautisko Šķīrējtiesu. PTAC* norāda, ka *Līguma* 10.2. un 10.3.punktu noteikumi ir uzskatāmi par netaisnīgiem līguma noteikumiem, jo, lai arī *Civilprocesa likuma* 491.pants neparedz īpašus noteikumus šķīrējtiesas līguma noslēgšanai, tomēr attiecībā pret *Civilprocesa likuma* 491.pantu *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkts vērtējama kā speciāla norma, jo tā paredz tiesisko regulējumu šķīrējtiesas līgumam, kura viena no pusēm ir nosacīta ar atbilstību *PTAL* 1.panta 3.punktā ietvertajai "patērētāja" definīcijai.

PTAL mērķis paredz papildus aizsardzību personām, kas atbilst *PTAL* 1.panta 3.punktā noteiktajai "patērētāja" definīcijai ņemot vērā to, ka patērētājs kā "vājākā līgumslēdzējpusē" var nebūt informēts par šķīrējtiesas procesu, tā izmaksām, kā arī to, ka šķīrējtiesas spriedums nav pārsūdzams.

Tā kā *Līguma* 10.2. un 10.3.apakšpunkti paredz strīdu starp pusēm izskatīšanu tikai šķīrējtiesā (Rīgas Starptautiskajā Šķīrējtiesā), kā arī no *Līguma* noteikumiem nav saprotams tas, kādos gadījumos tiek piemērots *Līguma* 10.1.punkts, kas paredz strīdu izskatīšanu tiesā, tad saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punktu vērtējami kā netaisnīgi līguma noteikumi, jo šie noteikumi rada situāciju, ka patērētājam tiek izslēgtas tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2. un 3.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, 6.panta trešās daļas 1., un 7.punktu, piekto un septīto daļu, 30.pantu un pamatojoties uz *PTAL* 25.panta ceturtās daļas 6.punktu un astotās daļas 1.punktu, desmito daļu, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

uzdod SIA „ENKO”:

1) pārtraukt pildīt šajā administratīvajā aktā konstatētos netaisnīgos *Līguma* 10.2. un 10.3.punktu noteikumus ar *Patērētāju* noslēgtajā *Līgumā*, kā arī ar citos līgumos, kas noslēgti ar personām, kas atbilst *PTAL* 1.panta 3.punktā noteiktajai patērētāja definīcijai;

2) **mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas** grozīt 7.1., 10.2., 10.3.noteikumus patērētājiem piedāvātos līguma projektus;

3)sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošajā daļā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem.

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātam, iesniedzot iesniegumu par administratīvā akta apstrīdēšanu *PTAC*.

Direktore (paraksts)
(zīmogs)

B. Vītoliņa

(...)

IZRAKSTS PAREIZS